

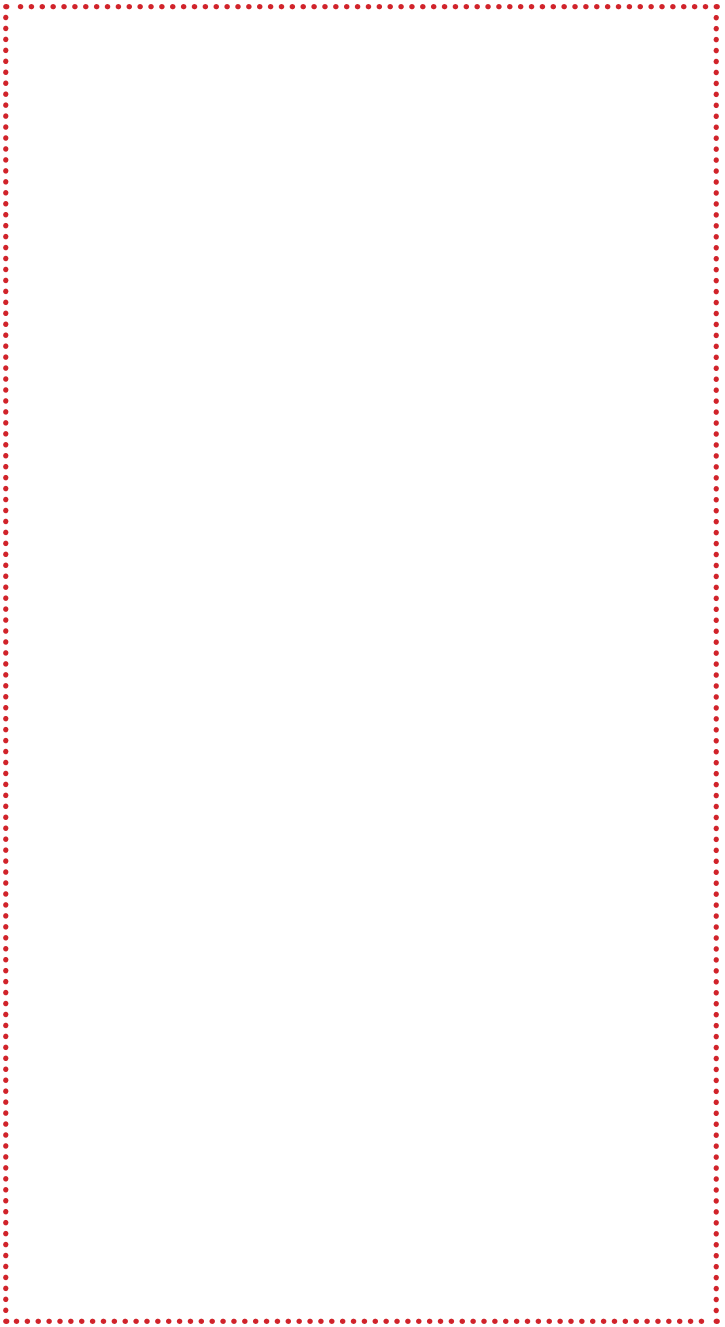
SEKS İŞÇİLİĞİ: MİTLER VE GERÇEKLER

Kemal Ördok

SEKS İŞÇİLİĞİ: MİTLER VE GERÇEKLER

Kemal Ördok

SEKS İŞÇİLİĞİ: MİTLER VE GERÇEKLER

AĞUSTOS 2013

SEKS İŞÇİLİĞİ: MİTLER VE GERÇEKLER

Bu yayın, bir Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği yayınıdır. Bu yayının telif hakları Kırmızı Şemsiye Derneği ve Kemal Ördök'e aittir. Kitapçığın tümü veya belirli bölümlerinin çoğaltılması öncesi, Kırmızı Şemsiye Derneği ve Kemal Ördök'ten izin alınması zorunludur. Kitapçık içerisindeki bilgiler başka çalışmalarda bu yayın referans gösterilerek kullanılabilir.

YAZAN/HAZIRLAYAN: Kemal Ördök
TASARIM & MİZANPAJ & İLLÜSTRASYON: Gülçin Arda
BASIM: Ayrıntı Basımevi - info@ayrintibasim.com.tr

**AÇIK
TOPLUM
VAKFI**

Bu yayın, Açık Toplum Vakfı'nın finansal desteği ile hazırlanmıştır. Bu yayın içerisindeki görüşler Açık Toplum Vakfı'na mal edilemez. Kırmızı Şemsiye'ye sunduğu destek dolayısı ile Açık Toplum Vakfı'na teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

Kısaca Kırmızı Şemsiye	6
Önsöz	7
Seks İşçiliği ve Seks İşçileri Hakkında Yaygın Olan Yanlış Bilgiler ve Gerçekler	8
Ne Yapılmalı?	14
Son Söz Yerine	17
Dipnotlar	18

KISACA KIRMIZI ŞEMSİYE...

Kırmızı Şemsiye, Türkiye'deki kadın, erkek ve trans seks işçilerinin gündelik yaşamlarında maruz kaldıkları insan hakları ihlalleri, toplumsal dışlanma, damgalanma, cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularında karŐılaŐtıkları sorunlar ve seks işçilerini ilgilendiren tüm diğer alanlarda seks işçilerini bilgilendirmeyi, harekete geçirmeyi, örgütlemeyi ve seks işçilerinin ihtiyaç ve taleplerine uygun Şekilde toplum ve yetkililer nezdinde savunuculuk çalışmaları yapmayı hedefleyen bir sivil toplum kuruluŐudur.

Kırmızı Şemsiye, seks işçilerinin günümüze dek geliŐtirdikleri ve içerisinde barındıkları, çeşitli aŐamalardan geçmiş ve her dönemin kendine has özelliklerinden beslenmiŐ seks işçileri hareketinin bir ürünüdür.

Kırmızı Şemsiye, ye temelli bir seks işçileri sivil toplum kuruluŐudur. Derneğin yönetim kurulu, bizzat seks iŐçilerinden oluŐmaktadır.

Dernek faaliyetleri, seks işçilerinin sorunları, bu sorunlara karşı talepleri ve çözüm nerileri üzerinden geliŐtirilir ve uygulanır.

Kırmızı Şemsiye, seks işçilerini ilgilendiren sorunlar ile ilgili üretilen politikalarda birincil öznenin seks işçileri olduğunu iddia eder.

Dolayısıyla, seks işçilerinin söylemlerini reddeden, görünmez kılan veya insan hakları hareketinin çeperlerine iten her türlü yaklaşım ve politika, Kırmızı Şemsiye tarafından reddedilir.

Kırmızı Şemsiye, seks işçilerinin sorun ve taleplerine kayıtsız kalmayan ve destekleyen her türlü toplumsal grup ile prensip gereği birlikte çalıŐır ve ortak faaliyetler düzenler. Kırmızı Şemsiye, toplumun çeşitli toplumsal grupların sorunlarının çözümünde ortaklıklar kurmanın önemine inanır.

Kırmızı Şemsiye, aŐaėıda belirtilen bölgesel ve küresel sivil toplum kuruluşlarının üyesidir:

- * Seks İŞçiliği Projeleri Küresel Ağı [NSWP]
- * Avrupalı Seks İŞçilerinin Hakları Uluslararası Komitesi [ICRSE]
- * Orta ve Doğu Avrupa'daki Seks İŞçilerinin İnsan Hakları Savunuculuk Ağı Vakfı [SWAN]
- * Transgender Europe [TGEU]
- * Uluslararası Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks Derneği [ILGA]

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Türkiye’de yaygın şekilde var olan ve seks işçilerinin hayatlarını olumsuz yönde etkileyen “seks işçiliği ile ilgili doğru olduğu düşünülen yanlış bilgiler”i görünür kılmayı ve bu yanlış bilgilere cevaben, seks işçilerinin meslekleri ile ilgili kendi fikirlerini sunmayı amaçlamaktadır.

Türkiye toplumunun hemen her kesiminden insan, seks işçiliği konusunda olumsuz görüşlere sahiptir. Gelin görün ki, seks işçiliği veya seks işçileri hakkında olumsuz fikir beyan eden ve seks işçilerinin gündelik hayatlarına etki eden kişilerin çoğu ya hiç bir seks işçisi ile iletişim kurmamıştır veya toplumun genelinde yaygın şekilde bulunan başka birçok konuda ortaya çıkan bir ikiyüzlülük¹ üzerinden argüman üretmektedir.

Seks işçiliğini çepeçevre saran olumsuz imaj, bizzat devlet kurumları, tek tek bireyler ve toplum yapısında son derece belirleyici role sahip aile, eğitim sistemi, askerlik, yaygın emek piyasasının kendi dinamikleri ve medya gibi kurumlar aracılığı ile sürekli şekilde yeniden üretilmekte ve güçlenmektedir. Bu olumsuz imaj, seks işçilerini karşısına alan muhafazakar “genel ahlak”, “Türk aile yapısı”, “namus”, “haysiyet” ve benzeri kavramlar ile pekiştirilirken, seks işçileri damgalanma, ötekileştirilme, dışlanma, ayrımcılık ve şiddet sarmalı içerisinde yaşam mücadelesi sürdürmeye çalışmaktadır.

Sistemin kendi kurumları ve dinamiklerinin dışında, toplumsal muhalefet yürüten çeşitli toplumsal kesimlerden gruplar da seks işçiliği ve seks işçileri hakkında yaygın şekilde var olan olumsuz imajı destekler nitelikte söylem ve politika üretmektedir. Cinsellik, kadına yönelik şiddet, cinsel özgürlük ile “işçi” veya “emekçi” gibi kavramların geleneksel anlayış üzerinden algılanışı ve hakim statükocu açıklamalar, seks işçilerinin özne olarak iradelerini değil, seks işçilerinin “mağduriyet”lerini gündeme taşımak suretiyle hak taleplerini ve eşitlik arzularını görünmez kılmaktadır.

Bu çalışma, seks işçileri ile yapılan görüşmelere² ve seks işçileri hareketinin uzun yıllardan bu yana dile getirdiği argümanlara dayanarak, toplumsal kabul görmüş ve ezbere söylemler ile klişelerden destek alan mitleri tersyüz etmek niyetindedir. Zira biliyoruz ki, seks işçilerinin kendi söylemlerine dayanmayan, başka gruplar tarafından çeşitli politik gündemlere hizmet etsin diye üretilmiş, üstten ve klişeleşmiş iddialar, sistemin kendisini besleyen ataerki, heteroseksizm gibi ideolojileri ve seks işçilerini hedef alan orospufobik söylem ve politikaları güçlendirmektedir.

SEKS İŞÇİLİĞİ VE SEKS İŞÇİLERİ HAKKINDA YAYGIN OLAN YANLIŞ BİLGİLER VE GERÇEKLER

İDDİA: “Fuhuş³ kadın bedenine yönelik bir şiddet biçimidir.”

GERÇEK: Seks işçiliği bir işçilik biçimidir. Seks işçiliği bir emek biçimidir. Ayrıca, seks işçiliği, sadece kadınlar tarafından yapılmamaktadır. Birçok erkek de cinsel hizmet sumakta ve karşılığında para almaktadır. Yine birçok trans kadın ve trans erkek de seks işçiliği yaparak hayatlarını idame ettirmektedirler.

Şiddet, seks işçiliğine özgü bir gerçeklik değildir. Seks işçisi kadın, erkek ve trans bireyler, güvensiz ve korunmasız alanlarda çalışmak zorunda oldukları, seks işçiliğinin i çevreleyen mevzuat ve fiili uygulamalar tarafından hedef gösterildikleri ve ataerki, heteroseksizm, cinsiyetçilik, homofobi, transfobi, orospufobi ve benzeri dinamiklerle çıplak şekilde karşılaşmaları için şiddete maruz kalmaktadırlar.

“Ben bu işi yapmasam, açlıktan öleceğim, bana kim bakacak? Şiddetmiş, asıl bu işi yapmasaydım şiddetin göbeğine düşecektim. Şimdi en azından kiramı ödüyorum, o zaman sokakta kalacaktım, pezevengi, mafyası, çetesi çöreklenenecekti üzerime.”⁴

Seks işçiliği, diğer ağır işçilik biçimleri gibi bir işçilik biçimidir. Seks işçiliği, illegal veya “yeraltı” olarak tabir edebileceğimiz, fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet biçimlerinin⁵ yoğun şekilde yaşandığı alanlarda, mevzut ve fiili uygulamaların zorlamasıyla yapıldığı için şiddet, bu emek biçiminin bir parçası gibi algılanmaktadır. Seks işçiliğinin, seks işçilerinin ihtiyaç ve hak talepleri dikkate alınarak düzenlendiği veya suç olmaktan çıkarıldığı yerlerde, seks işçilerine yönelik şiddetin azaldığı çeşitli çalışmalarla ortaya konmuştur.⁶ İlgili çalışmalarda, şiddetin azalmasındaki en büyük etken olarak, seks işçiliğinin suç olmaktan çıkarılmasıyla ve bununla ilintili olarak seks işçilerinin damgalanma süreçlerinin zayıflamasıyla, seks işçilerinin yaşanan şiddet sonrası korunma mekanizmalarına erişimlerinin artması işaret edilmiştir.

İDDİA: “Seks işçisi kadınlar ‘kurban’/ ‘mağdur’ olarak düşünülmemelidir.”

GERÇEK: Seks işçileri işçi ve emekçidir. Seks işçilerinin çalışırken şiddet veya diğer hak ihlalleri ile karşılaşmaları ve mağdur olmaları, bir önceki başlıkta da belirtildiği gibi, seks işçiliğini çevreleyen mevzuatın ve bu mevzuat üzerinden hayata geçirilen fiili politikaların seks işçilerini koruyacak şekilde değil, aksine seks işçilerini fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik olarak hedef alacak şekilde tasarlanmasının sonucudur. Aynı şekilde, toplumda egemen orospufobik, homofobik, transfobik ve bazı durumlarda ortaya çıkan ırkçı ve göçmen karşıtı⁷ algı ve tutum da seks işçilerini mağdurlaştıran faktörler arasındadır. Seks işçiliğini toptancı bir yaklaşım ile değerlendirmek, seks işçilerini şiddete iten mevzuat ve

politikaların oluşturulması sürecine katkı sunmak dışında bir işe yaramamaktadır. Bu da, daha çok şiddet, cinayet, ayrımcılık ve baskı politikası demektir.

"Tatlım, mağdursam, beni polis mağdur ediyor, ev sahibim mağdur ediyor, kolim⁸ mağdur ediyor. Bu işin ne suçu var. Tamam başka bir mesleğim olsun isterim, belki daha az mağduriyet yaşarım ama devlet de bizi görse, polis şiddetini, koli dayağını durdursa bizi korusa mağdur filan olmayız. Ben bu işi yapıyorum, çünkü paraya ihtiyacım var, sanki diğer meslekler çok mu daha az namuslu veya şiddetsiz..."⁹

Seks işçilerini kurban veya mağdur olarak gören ve buna uygun şekilde söylem ve politika üreten yaklaşımlar, "mağdur" olduğunu iddia ettikleri kadınları korumamakta, aksine bu kadınları mağdur "bedenler"e indirgeyip söz ve iradelerini görmezden gelmektedir. Unutulmaması gereken bir gerçek de, güvenli ve korunma mekanizmalarına erişimin olduğu alanlarda yapılabilmesi halinde seks işçiliği kadınları "ezen" değil, aksine kadınları erkekler karşısında güçlendiren bir sektör olduğudur. Birçok kadın, diğer meslekleri yapan diğer birçok kadın gibi, çocuklarına veya diğer aile üyelerine bakabilmek, kendi hayatlarını idame ettirebilmek, kısacası ekonomik olarak ayakta durabilmek amacıyla seks işçiliği yapmaktadır. Dolayısıyla, seks işçiliği üzerinden üretilen, kanıt temelli olmayan ve sadece belirli politik amaçlara endekli bütün olumsuz yaklaşımlar, seks işçisi kadınların ekonomik ve toplumsal olarak daha da fazla ötekileştirilmesi ve güçsüzleştirilmesiyle sonuçlanmaktadır.

İDDİA: "Fuhuş, insan ticaretinin bir parçasıdır."

GERÇEK: Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde ve özellikle ABD gibi ülkelerde bu anlayış hakimdir. Türkiye'de de çeşitli feminist çevreler, bu bakış açısına sahiptir. Seks işçiliği, yukarıda belirtildiği gibi bir işçilik biçimidir. Seks işçiliği, seks işçisi kadın, erkek ve trans bireylerin emek piyasasındaki arz ve talep dengesi içerisinde rıza göstererek gerçekleştirdikleri bir cinsel hizmet sunumudur.

"Ne ticareti, buradaki tek ticaret fantezi ticaretidir. Kimsenin beni zorla alıkoyduğu veya sattığı yok, olmadı da. Kendim başvurdum, üstelik geneleve girişimi mahkeme kararı ile yaptırdım. Zorladım yani... Sırf bu geneleve girmek için kapıda bekleyen kaç yüz kadın var biliyor musun?"¹⁰

Kadınlar ve kız çocukları ve bazı durumlarda erkek çocuklarını hedef alan insan ticareti vakalarının fazlalığı, seks işçiliğinin insan ticareti ile eşdeğer tutulmasına vesile olmamalıdır. Konuya insan ticareti perspektifinden bakıldığında ortaya çıkan söylem ve politikalar, hem Türkiye özelinde hem de dünyanın diğer ülkelerinde de tecrübe edildiği gibi, bu işi ekonomik gelir elde etmek amacıyla yapan seks işçilerinin ev-

lerinin basılmasına, polis tarafından fiziksel şiddete maruz kalmalarına, beraber gönüllü şekilde çalıştıkları iş arkadaşlarının “insan taciri” olarak yaftalanıp Türk Ceza Kanunu üzerinden ağır cezalarla karşılaşmalarına ve başka ülkelerden Türkiye’ye gönüllü şekilde gelen ve kendi rızaları üzerinden araçlarla işbirliği yaparak bunu gerçekleştiren seks işçilerinin damgalanarak, deşifre edilerek, zorunlu HIV testlerine tabii tutularak ve ülkelerine zorla gönderilerek göçmenlerle ilgili insan hakları standartlarını ihlal eden her türlü uygulamayla karşılaşmalarına sebep olmaktadır.¹¹

İnsan ticareti ile mücadele etmek amacıyla Hükümet’in ve sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu politikaların, seks işçilerinin görüşleri alınarak oluşturulması gerekmektedir. Aksi takdirde, şu anda da olduğu gibi yürütülen her türlü politika, kendi rızası ile bu işi seçen seks işçilerini hedef almaya, gerçekten insan ticareti mağduru olan kişileri görünmez kılmaya ve onlara yardım etme ihtimalinin azalmasına yarayacaktır.

İDDİA: *“Seks işçiliği kolay para kazanmak için yapılmaktadır.”*

GERÇEK: Seks işçiliği bir ağır işçilik biçimidir. Seks işçiliği, kişiler arası iletişim, girişimcilik, yoğun beden performansı, cinsel hizmetin pazarlanması ve benzeri konularda yetenek gerektiren bir meslektir. Seks işçileri, çalışırken çeşitli şekillerde şiddete maruz kalmakta, gündelik yaşamlarında seks işçisi durumları sebebiyle damgalanma ve ayrımcılık ile karşılaşmakta ve toplumun çeperlerine itilmektedir. Aynı şekilde, seks işçiliği yaparak karşılaşılan birçok zorlukla başa çıkabilmek amacıyla bazı seks işçileri madde kullanımına yönelmekte ve bu durum da beraberinde çeşitli sağlık sorunları ve fiziksel güvenlik zaafı getirmektedir. Buna ek olarak, seks işçileri aileleri, arkadaş çevreleri, partnerleri, komşuları, kolluk kuvvetleri, yargı birimleri ve benzeri birçok kişi ve kurum tarafından hedef alınmakta ve meslekleri dolayısıyla çeşitli güvenlik sorunları ile karşılaşmaktadırlar. Kısacası, seks işçiliği kolay para kazanılacak bir meslek değildir.

“Kolay para mı? Gelsinler görsünler bakalım, bir kere de onlar caddeye çıksınlar, yapabiliyorlar mı görürüz... Her gün şiddet, parkta özel güvenlik dövüyor, gece caddeye çıkıyoruz polis zorla karakola götürüyor, müşteri gasp ediyor, 5 – 6 saat topukluyla ayakta bekliyoruz, gelen geçen taciz ediyor, laf atıyor... Hala caddeye çıktığımda dizlerim titriyor bazen. Kolay paraymış...”¹²

İDDİA: *“Seks işçileri HIV ve diğer cinsel yolla bulaşan hastalıkları yayan kişilerdir.”*

GERÇEK: Sürekli cinsel performans gösterdikleri ve de birincil olarak kendi sağlık durumlarının olumsuz şekilde etkilenebileceğini bildiklerinden, seks işçileri sürekli şekilde cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı korunma önlemlerini almaya çalışırlar. Ekonomik gelir elde etme sürecinde ciddi

sıkıntılar yaşayan seks işçilerinin önemli bir bölümü, kondom ve benzeri araçlara erişmekte sıkıntı yaşamakta, kendi bütçelerinden harcama yaparak kondoma ulaşamamaktadırlar. Bir elin parmak sayısını geçmeyecek sayıdaki sivil toplum kuruluşundan ücretsiz kondom edinebilen seks işçileri dışındaki büyük çoğunluk kondom ve kayganlaştırıcıya erişememekte, Sağlık Bakanlığı'na bağlı kurumlar da etkin şekilde kondom dağıtımını gerçekleştirmemektedirler.¹³ Sonuç olarak, kendi cinsel sağlık durumları ve bedensel güvenlikleri açısından cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı korunmak isteyen seks işçileri, korunma ve önleme araçlarına etkin şekilde ulaşamamaktadırlar.

Cinsel yolla bulaşan hastalıkların yayılması noktasında seks işçileri kadar müşterilerinin de eğitilmesi gerekmektedir. Zira çoğu müşteri, kondom kullanmadan cinsel ilişkiye girmek istemekte ve seks işçilerini buna zorlamaktadır. Kondoma erişimi olmayan ve ekonomik durumu iyi olmayan seks işçilerinin bazıları da, müşterinin korunmasız cinsel ilişki talebine olumlu yanıt vermektedir. Cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusu, hem halk sağlığı noktasında hükümet politikalarıyla hem de seks işçilerini çevreleyen ekonomik durum, bilinç düzeyi ve müşterilerle girilen ilişki sırasında karşılaşılan şiddet ihtimali gibi faktörler ile birebir ilgilidir. Ancak, seks işçileri HIV ve diğer cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda fail olarak algılanmamalıdır, zira böylesi bir bakış açısı halk sağlığı ve seks işçilerinin insan hakları durumu açısından olumsuz sonuçlar doğurma potansiyeline sahiptir.

*"Asıl biz olmasak bu hastalıklar yayılacak, bunu anlamıyorlar ki... Saniyorlar biz insanlarla prezervatifsiz ilişki istiyoruz, alakası yok. Müşteri geliyor, zorla prezervatifsiz ilişkiye girmek istiyor, bazısı bu şekilde tecavüz ediyor. Ama ben asla ilişkiye girmiyorum o şekilde."*¹⁴

İDDİA: "Seks işçileri bedenlerini satar; dolayısıyla seks kölesidirler."

GERÇEK: Önceden de belirtildiği üzere, seks işçiliği para, mal veya başka bazı ihtiyaçların karşılanması karşılığında cinsel hizmet sunumudur. Seks işçilerinin seks kölesi olduklarına yönelik iddia, modası geçmiş bir klişedir. Seks işçileri bedenlerini satmaz veya kiralamazlar; seks işçileri cinsel hizmet satarlar ve karşılığını alırlar. Seks işçiliği bu noktada, diğer işçilik veya emek biçimlerinden farklı değildir. Seks işçiliğinin insan ticareti ile ilişkilendirilmesi ve hatta insan ticareti ile eşdeğer tutulması üzerinden yapılan yorumlar ise insan ticareti ve seks işçiliğinin ortaya çıkış koşulları hakkındaki bilgisizlikten veya bilinçli bir politik gündem oluşturma çabasından ileri gelmektedir. Alana inilerek, bizzat seks işçileri ile görüşerek, seks işçilerinin çalıştıkları yerlere özgün analiz yapılarak, belirli bir politik niyete göre tasarlanmayan ve veri toplanarak yapılan hiçbir çalışma, seks işçilerinin söz, irade ve çalışmaları konusunda "köle" olduklarını göstermemiştir.

*"Kimseye bir şey sattığım yok, gördüğün gibi bedenim bende duruyor. Ben müşterilerime cinsel zevk sunuyorum, hatta bazısı oluyor hiç bana dokunmuyor bile, gelip konuşup derdini anlatıp gidiyor."*¹⁵

İDDİA: *"Genelevlerdeki kadınlar, patronların şiddeti altında bizzat devlet tarafından pazarlanmaktadır."*¹⁶

GERÇEK: Genelevleri devlet değil, işletmeciler işletir. Bu işletmeciler devlet tarafından görevlendirilmiş kişiler değildirler. Buna ek olarak, genelevlerin faaliyetlerini nasıl gerçekleştirecekleri spesifik bir mevzuat ile düzenlenmiştir.¹⁷ Genelevlerle ilgili belirli bir mevzuatın varlığı, devletin genelevler özelinde seks işçiliği alanını düzenlediğini gösterir; ancak bu durum devletten bağımsız çalışan işletmecileri reddetmemiz için geçerli sebep değildir.

*"Devletin bizi pazarladığı yok. Zaten bu meslekte bedenimizi kimse bizden satın almıyor. Biz hizmet sunuyoruz, zevk sunuyoruz. Müşteri gelip hizmetini alır gider. Kimse kimseye bedenini kiralamıyor."*¹⁸

Kamuoyuna hakim olan genelev patronları imajı, Yeşilçam filmlerine konu olmuş yıllar öncesinin efsanelerinden bir tanesidir. Bazı seks işçisi kadınlar, yıllar öncesinde bu ve benzeri durumların yaşanmış olabileceğini; ancak son dönemlerde böyle bir şeyin olmasının mümkün olmadığını belirtmişlerdir. Unutulmaması gereken bir gerçek de şudur ki, genelev patronları dediğimiz kişilerin belirli bir kısmı, zaten belirli bir süre genelev çalışanı olmuş eski seks işçileridir.

*"Patronlar bizden korksunlar asıl. Vekiller, patronlar... Emniyet sürekli buraları teftiş ediyor, özellikle çalışan kızlara gelip sual ediyorlar, bir sıkıntınız var mı diye... Asıl madiliği¹⁹ biz yapıyoruz vekile, patrona (gülüyor)."*²⁰

İDDİA: *"Genelevlerin kapatılması veya seks işçilerinin müşterilerinin cezalandırılması yönünde oluşturulacak bir mevzuat ve bu mevzuata dayalı politikalar fuhşun ve dolayısıyla şiddetin bitmesini sağlar."*

GERÇEK: Bu iddiayı kanıtlayacak hiçbir çalışma mevcut değildir. Var olduğu iddia edilen çalışmalar ve bu çalışmalara dayalı kampanyalar, ne yazık ki konunun özneleri olan seks işçilerini değil, seks işçileri dışındaki bütün aktörleri dinleyerek oluşturulmuş kampanyalardır. Genelevlerin kapatılması veya seks işçilerinin müşterilerinin cezalandırılması yönünde atılacak adımlar, seks işçiliğinin korunmasız alanlarda yapılmasına, seks işçilerinin şiddete ve sömürüye daha açık hale gelmesine, mafyavari illegal grupların sayısının artmasına ve seks işçilerinin yeraltı illegal ilişkiler ağına dahil olmasına vesile olacaktır.

"Ne şiddeti, öyle bir şey olması mümkün mü... Asıl sokağa düşersek şiddet

başlayacak. Bir gözümü kaybettim ben kaç sene önce. Neden? Çünkü sokakta fuhuş yapmak zorundaydım; dayak yedim, gözümünden bıçaklandım. 10 sene ye yakın süredir güven içerisinde burada mesleğimi icra ediyorum.”²²

İDDİA: “Erkek seks işçisi olmaz; erkekler bu alana keyifleri için girer ve kadın seks işçileri kadar sıkıntı çekmezler.”

GERÇEK: Bu iddia gerçektir. Öncelikle, erkek seks işçileri²³ dünyanın geri kalanında olduğu gibi Türkiye’de son derece görünmezdirler. Bu görünmezliğin çeşitli sebepleri vardır ve bu sebepleri şöyle sıralayabiliriz:

a) Seks işçiliği toplum genelinde bir tabu olmaya devam etmektedir ve bu sebeple erkek seks işçileri mesleklerini deşifre etmek istemezler. b) Erkeklerle cinsel hizmet sunan erkek seks işçileri, topluma hakim yaygın homofobi ve bifobi gibi dinamikler sebebiyle deşifre olmak istemezler. c) Seks işçiliğini suç haline getiren mevzuat ve politikalar ile eşcinsellik yasal olarak suç olmasa da kanun uygulayıcıların homofobik tutum ve tavırları dolayısı ile erkek seks işçileri deşifre olmak istemezler. d) Çoğu erkek seks işçisi ikili bir hayat yaşamaktadır; bir yandan aile hayatı, ebeveynleri, eşleri, partnerleri veya diğer iş hayatları devam ederken, diğer yandan seks işçiliği yapan birçok erkek seks işçisi bulunmaktadır. Bu sebeple çoğu erkek seks işçisi görünür olmak istemez. e) Çoğu erkek seks işçisi, kendilerini genellikle kadın seks işçileriyle özdeşleşmiş “fahişe” kavramı ile ifade etmez ve aynı grup içerisinde görünmek istemez. Çoğu erkek seks işçisi, seks işçiliğine atfedilen olumsuz imaj sebebiyle ya kendini seks işçisi olarak tanımlamaz ya da “jigolo”, “eskort”, “rentboy” gibi ifadeler ile tanımlanmayı tercih eder.

Erkeklerin bu sektörde çalışırken sorun yaşamadığına dair bilgi doğru değildir. Erkek seks işçilerinin evleri basılmakta; sokakta çalışan erkek seks işçileri müşteriler, çeteler veya polisten fiziksel şiddet görmekte, tecavüze uğramakta veya keyfi gözaltılar veya para cezaları ile mağdur edilmekte, cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı korunma ve önleme araçlarına erişimde sıkıntı yaşamakta ve birçok başka sorun ile karşılaşmaktadır.

“Bizi kimse görmüyor aslına bakarsan. Erkek seks işçileri yok sanıyorlar, ama parklara gitsinler, arkadaşlık bulma veya eskort sitelerine bir girsinler, görsünler bakalım ne kadar çok olduğumuzu. Parklarda çalışanlar özel güvenlikle boğuşuyor, tecavüze uğrayanlar utanıyor, konuşmıyor; bazıları ikili hatta üçlü hayatlar yaşıyor... Sanki sadece kadınlar yapıyor bu işi gibi bir imaj var, dolayısıyla kadınlar sıkıntı yaşıyor sadece onların gözünde. Halbuki bizim de sorunlarımız var ve bunlar çok ciddi sorunlar.”²⁴

Seks işçiliğinin “kadınları köleleştirmek veya mağdur etmek için sistem tarafından yaratılmış bir araç olduğu”na dair baskın algı, erkek seks işçilerini görünmez kılmakta ve bu görünmezlik, erkek seks işçilerinin sorunlarının da görünmez kılınmasına sebep olmaktadır.

NE YAPILMALI?

Seks işçiliği ve seks işçileri ile ilgili önceki bölümde de dikkat çekildiği üzere, çok fazla sayıda klişeleşmiş ancak gerçeklere dayanmayan ve seks işçilerinin insan haklarını güçlendirmek yerine olumsuz sonuç doğuran iddia mevcuttur. Bu iddialarla mücadele etmek aynı zamanda seks işçilerinin insan hakları ihlalleriyle karşılaşmasına vesile olan anlayış ve politik yaklaşımlarla da mücadele etmek demektir. Seks işçilerinin insan haklarının geliştirilmesi amacıyla herkesin çözümün bir parçası olması gerekmektedir. Bunun için;

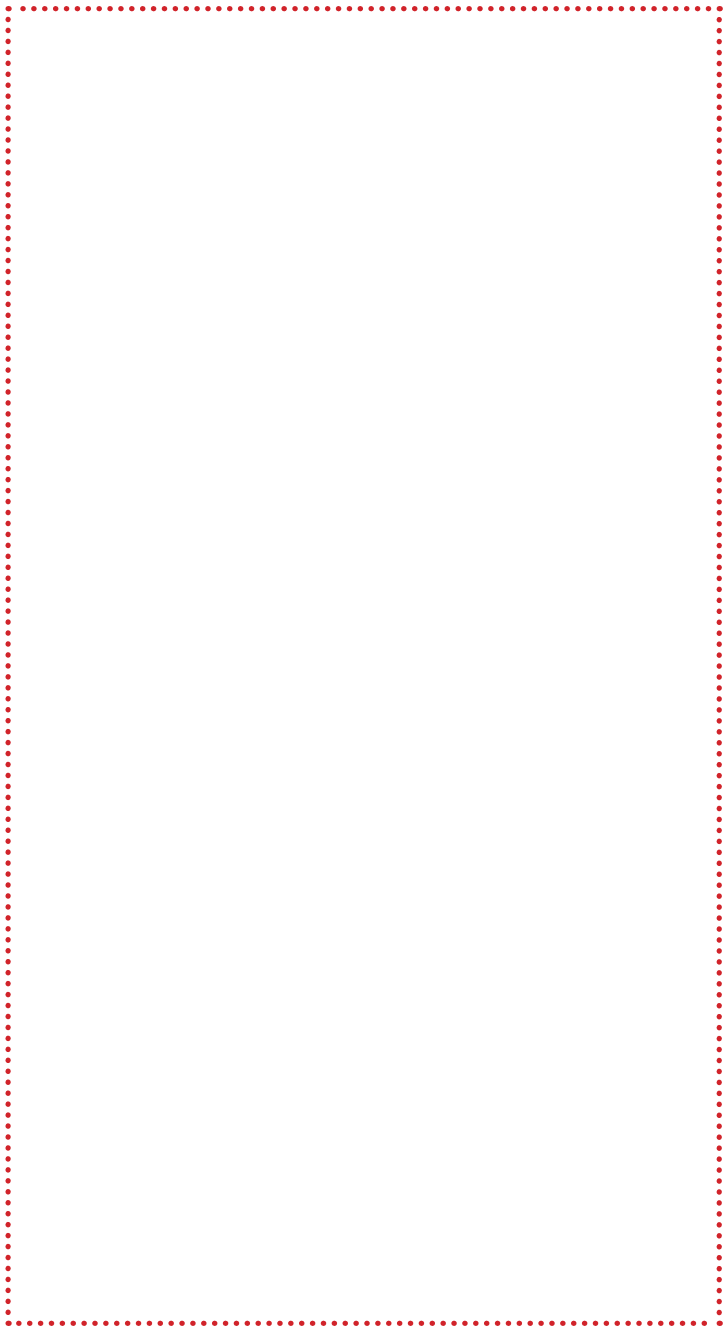
- a) Seks işçilerinin kendi sorunları ve yaşamları ile ilgili argüman üretme kapasitesine sahip özneler olarak kabul edilmesi,
- b) Seks işçilerinin eşit vatandaş olarak kabul edilmesi,
- c) Seks işçilerinin “mağdur” veya “kurban” olarak sınıflandırılmasına son verilmesi ve kendi sorunları ile ilgili söylem üreten özneler olarak kabul edilmesi,
- d) Seks işçilerinin yargılanmadan dinlenmesi,
- e) Seks işçilerinin hak taleplerinin ciddiyetle ele alınması,
- f) Seks işçilerinin kendi sorunları hakkında danışılması gereken ilk grup olduğunun bilincine varılması,
- g) Seks işçilerine yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması; seks işçilerinin meslekleri veya sahip oldukları diğer kimlikler dolayısıyla ayrımcılığa maruz kalma hallerinde etkin korunma mekanizmalarının geliştirilmesi,
- h) Seks işçilerine yönelik her türlü nefret suçu ve şiddet olaylarının ortadan kaldırılmasına yönelik mevzuat ve fiili politika çalışmasının yapılması; bu gibi suçlar sonrasında seks işçilerinin adalete erişim sürecinde damgalanma ve ayrımcılıkla karşılaşmasının engellenmesi,
- i) Seks işçiliğinin ve seks işçilerinin bu işi yapabilmesi için attıkları her adımın suç olmaktan çıkarılması,
- j) Çocuk seks işçileri, insan ticareti mağdurları gibi yüksek risk altın-

daki kırılđan gruplarla ilgili geliŐtirilen mevzuat ve politikaların alanda yaşanan gerçek hikayeler dikkate alınarak, kanıt temelli Şekilde seks işçilerine danıŐılarak geliştirilmesi,

k) Medya, yargı organları, kolluk kuvvetleri, sağlık profesyonelleri ve geneli itibarı ile kamu temsilcilerinin seks işçilerinin hassasiyetleri ve ihtiyaçları noktasında eğitilmesi,

l) Seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakları noktasında kendi ihtiyaçlarına özel tasarlanmış her türlü kaliteli korunma, önleme, bakım ve tedavi hizmetlerinin ve gerekli ilaçlara hızlı ve ucuz erişimin sağlanması,

m) Sektör içerisinde desteğe muhtaç seks işçileri (yaŐlı, hasta, trans, eşcinsel, HIV pozitif, yoksul, engelli, göçmen ve benzeri) için sosyal politikaların ve barınma evi, cinsel sağlık hizmetleri gibi bu gruplara özel destek programlarının oluşturulması gerekmektedir.

SON SÖZ YERİNE

Seks işçiliği her ne kadar üzerinde farklı politik yaklaşımlara sahip birçok grup tartışsa da, aslında çok da görünür olan bir konu başlığı değildir. Bunun sebeplerinden bir tanesi, seks işçilerinin iradelerinin yok sayılması, kendi sorunları veya yaşamlarıyla kesişen diğer konular hakkında söz söyleme yetkisi veya bilincine sahip olmadıklarının düşünülmesidir. Dolayısıyla, özne olarak kabul edilmeyen seks işçileri taleplerini dile getirirler dahi, ciddiye alınmamakta ve gündelik yaşamlarıyla ilgili gerçeklikler de görünmez bir alana itilmektedir. İkinci sebep ise, seks işçiliğini çevreleyen mevzuat, politikalar ve bu politikaları uygulayan kurum ve kişilerin, seks işçilerinin örgütlenmesi, söz üretmesi, haklarını araması ve sorun ve taleplerini görünür kılmaması konusunda ortaya çıkardıkları engellerdir. Son sebep olarak da, seks işçilerinin gündelik hayatlarında tecrübe ettikleri gerçeklikler olan şiddet, ayrımcılık, toplumsal dışlanma, damgalanma ve benzeri olumsuzlukların seks işçilerinin dile getirdikleri sebeplerden dolayı değil de, bizzat seks işçiliği sebebiyle ortaya çıktığını iddia eden grupların üstten ve elitist tavrını işaret edebiliriz. Bu tavır, seks işçiliği veya seks işçilerini çevreleyen dinamiklerin, sorunların ve seks işçilerinin iddialarının görünmez hale gelmesine sebep olmaktadır.

Seks işçiliği bir işçilik biçimidir. Toplumsal barış, adalet ve huzurun tesisi noktasında gösterilmesi gereken tavır, seks işçiliği ile ilgili gerçekleri görünmez kılan dinamikleri eleştirmek ve konunun öznesi ve uzmanı olan seks işçileriyle iletişime geçip onları dinlemektir.

Geçmişte feminist kadın hareketi, LGBT hareketi, HIV pozitif bireylerin hak arayışları ve benzeri toplumsal hareketlerin (bazı durumlarda hala) maruz kaldıkları ötekileştirme, dışlanma, yok sayılma, görmezden gelinme, günümüzde seks işçilerinin insan hakları hareketi tarafından tecrübe edilmektedir. Bu durum zamanla değişecek ve seks işçileri de meslekleri, kimlikleri, emekleri ve hak talepleri ile farklı toplumsal kesimlerin politik gündeminde yer alacak ve hak kazanımları mutlaka artacaktır.

Seks işçilerinin hakları insan haklarıdır!

Seks işçilerinin hakları emekçi haklarıdır!

Bizim içinde yer almadığımız bir çözüm, çözüm değildir!

DİPNOTLAR

[1] "Bak sana bir örnek vereyim: Bizim mesleği yapan çoğu kişi aynı tecrübeye sahip olmuştur; geçenlerde yolda yürürken bana sürekli gelen müşterim beni gördü, yanındaki arkadaşına beni işaret etti ve olumsuz bir ifadeyle kafasını sallayıp yanımdan geçti. Gece bana gelmeyi biliyor ama gündüz bana geleneksel namus kavramı üzerinden yaklaşıyor, görmezden geliyor." Didem ile görüşme, Ankara, 6 Ağustos 2013.

[2] Görüşme yapılan kişilerin isimleri yayın boyunca değiştirilerek kullanılmıştır. Bunun sebebi, seks işçilerinin kimliklerinin deşifre edilmemesini sağlamaktır.

[3] Muhafazakar kesimler ve bazı feminist çevreler, "seks işçiliği" ifadesini kullanmamaktadırlar. Bu çevrelere göre, "işçilik" kelimesi, "fuhuş"u ve dolayısıyla kadın bedenine yönelik şiddeti ve sömürüyü meşrulaştırma potansiyeline sahiptir. "Seks işçiliği" yerine "fuhuş", "seks işçisi" yerine "hayat kadını", "seks kölesi", "fahişleştirilmiş kadınlar" gibi ifadeler tercih edilmektedir.

[4] Mine ile görüşme, Ankara, 29 Temmuz 2013.

[5] Türkiye'de seks işçiliği, sadece fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddet ile değil, aynı zamanda ekonomik şiddet ile de karşılaşmak anlamına gelmektedir. Caddelerde veya sokak aralarında seks işçiliği yapan kadın, erkek ve trans seks işçileri polislin keyfi uygulamaları ile sürekli şekilde karşılaşmaktadırlar. Bu uygulamalar arasında, Kabahatler Kanunu veya Trafik Kanunu gibi idari mevzuat örnekleri üzerinden seks işçilerine idari para cezası kesmek, yine Kabahatler Kanunu üzerinden evinde veya başka seks işçilerinin evlerinde çalışan seks işçilerine idari para cezası kesmek veya Türk Ceza Kanunu'nun fuhuş çevreleyen maddeleri üzerinden açılan davalar sonucunda seks işçilerini yüklü miktarlarda tazminata mahkum etmek de yer almaktadır. Seks işçilerinin ekonomik ve toplumsal açıdan toplumun çeperlerine itilmesi ve ekonomik olanaklardan sistematik olarak dışlanması da makro düzeyde bu şiddet biçiminin temelini oluşturmaktadır.

[6] Yeni Zellanda'nın 2003 yılından bu yana yürürlükte olan Fuhuş Reformu Yasası sonrası seks işçisi kadınlarla yönelik şiddetin azaldığına dair bilgiler içeren Yeni Zellanda Fuhuş Yasası Gözden Geçirme Komitesi'nin raporu için bakınız: <http://www.justice.govt.nz/policy/commercial-property-and-regulatory/prostitution/prostitution-law-review-committee/publications/plrc-report/documents/report.pdf> (son erişim 7 Ağustos 2013). Aynı rapor ve Yeni Zellanda'daki seks işçisi örgütü Yeni Zellanda Fahişeler Kolektifi'nin raporları, seks işçilerine yönelik devam eden şiddetin, mevcut mevzuattaki ve uygulamadaki eksiklikler ve toplumsal bazda devam eden orospufobi, ataerki, cinsiyetçi yaklaşımlar gibi sebeplerle açıklanabileceğini belirtmişlerdir.

[7] Seks işçisi kadın, erkek ve trans bireyleri hedef alan şiddet, bu kişilerin sadece seks işçiliği yapıyor olmasıyla ilgili olmayabilir; orospufobiye ek olarak seks işçilerinin trans, eşcinsel, göçmen kimlikleri, ekonomik gelir durumları ve hangi mekanlarda veya bölgelerde çalıştıkları gibi birçok faktörün seks işçilerinin şiddet ile karşılaşmalarında dikkate alınması gerekir.

[8] "Koli" terimi, trans kadın seks işçileri arasında, "müşteri" için kullanılmaktadır.

[9] Ajda ile görüşme, Ankara, 29 Temmuz 2013.

[10] Aysu ile görüşme, İstanbul, 28 Şubat 2013.

[11] Konuyla ilgili dünya seks işçileri hareketinin ortak bakış açısını yansıtması açısından Küresel Seks İşçileri Projeleri Ağ'ının ilgili Konu Belgesi'ne ["Seks İşçiliği İnsan Ticareti Demek Değildir!"] şu linkten ulaşabilirsiniz: <http://www.nswp.org/sites/nswp.org/files/SW%20is%20Not%20Trafficking.pdf> (son erişim 7 Ağustos 2013).

[12] Ece ile görüşme, Ankara, 29 Temmuz 2013.

[13] Sağlık Bakanlığı, halk sağlığının daha etkin şekilde korunması amacıyla, seks işçileri gibi HIV ve diğer cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı en fazla risk altında bulunan gruplar ile sürekli iletişim halinde olmalıdır. Türkiye’de Sağlık Bakanlığı ise ne yazık ki, seks işçilerinin kendi sivil toplum kuruluşları ile iletişim kurma ve seks işçilerinin cinsel sağlık hakkı talepleri noktasında duyursuz bir politika yürütmektedir.

[14] Mert ile görüşme, Ankara, 6 Ağustos 2013.

[15] Sevtap ile görüşme, İstanbul, 28 Şubat 2013.

[16] Son dönemlerde, Türkiye’de seks işçiliği konuşulurken en çok gündeme gelen başlıklardan biri genelevler ve “vesikalı” seks işçisi kadınlarıdır. Bu konuda seks işçileri hakları savunucusu Kemal Ördek, Türkiye’nin 10 ilinde faaliyet gösteren genelevlerdeki kayıtlı seks işçisi kadınlarla yüz yüze yaptığı görüşmeler sonucunda elde ettiği veriler üzerinden bir kitap hazırlama aşamasındadır.

[17] İlgili mevzuat; 1930 tarihli Hıfzısıhha Kanunu’na (No: 1593) dayandırılarak Bakanlar Kurulu’nun 5/984 numaralı kararı ile 1961 tarihinde hazırlanan “Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabii Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü”dür.

[18] Yeşim ile görüşme, İzmir, 21 Şubat 2013.

[19] “Madilik” sözcüğü, Lubunca adı verilen ve trans* bireyler tarafından kullanılan alt-kültür dilinde “kötülük” anlamına gelmektedir.

[20] Hale ile görüşme, Adana, 8 Mart 2013.

[21] Avrupa Kadın Lobisi (EWL), Avrupa seks işçileri hareketinden gelen bütün eleştirilere rağmen, seks işçilerinin müşterilerinin cezalandırılmasına yönelik bir söylem ile bir kampanya başlatmıştır; “Avrupa’da Fuhuş Bitirin”. Bu kampanya, seks işçisi kadınların iradelerini açık şekilde reddetmekte ve kadını koruduğunu iddia etmektedir. Bu iddianın geçersizliği ve EWL’nin talebine benzer bir mevzuatın olduğu İsveç’teki modelin seks işçilerine verdiği zarar ile ilgili yapılan bir çalışma için bakınız: Küresel Seks İşçileri Projeleri Ağı [“Müşterilerin Cezalandırılması” başlıklı Konu Belgesi] <http://www.nswp.org/sites/nswp.org/files/Criminalisation%20of%20Clients-c.pdf> (son erişim 7 Ağustos 2013); Aynı zamanda, BM Dünya Sağlık Örgütü (WHO), BM Kalkınma Programı (UNDP), BM HIV/AIDS Ortak Programı (UNAIDS), BM Nüfus Fonu’nun (UNFPA) bölgesel ve uluslararası seks işçileri STK’ları ile son yıllarda gerçekleştirdikleri ve seks işçilerinin, müşterilerin veya meslek olarak seks işçiliğinin kısmen veya tümünden kriminalize edilmesinin yarattığı fiziksel güvenlik ve cinsel sağlık sorunları hakkındaki detaylı raporlara da bakmakta fayda vardır. Mesela UNDP, UNAIDS, UNFPA (2012). Sex Work and the Law in Asia and the Pacific; WHO (2012). Violence Against Sex Workers and HIV Prevention. Information Bulletin Series, Vol. 3.

[22] Birsen ile görüşme, İstanbul, 28 Şubat 2013.

[23] Erkek seks işçileri homojen bir grup değildir. Eşcinsel ve biseksüel erkek seks işçileri olduğu kadar heteroseksüel olup para karşılığında erkek müşterilere cinsel hizmet sunan erkekler de mevcuttur. Bu kategori genel olarak “erkeklerle seks yapan erkekler” olarak adlandırılmaktadır. Aynı şekilde, para karşılığında kadınlara cinsel hizmet sunan erkek seks işçileri de bulunmaktadır. Erkek seks işçileri, müşterileri profili, işçinin cinsel yönelimi, cinsiyet kimliği (seks işçiliği yapan trans erkekler de vardır), hangi mekanda çalışıldığı, birine bağımlı olma durumu (araçlar), madde kullanımı ve çeşitli bağımlılık biçimleri, etnik köken, göçmenlik, engellilik ve HIV statüsü gibi faktörler üzerinden çeşitli sorunlar ile karşılaşmaktadırlar.

[24] Erhan ile görüşme, Ankara, 7 Ağustos 2013

SEKS

İŞÇİLERİNİN

HAKLARI

İNSAN

HAKLARIDIR!

**BİZİM İÇİNDE
YER ALMADIĞIMIZ
BİR ÇÖZÜM,
ÇÖZÜM
DEĞİLDİR!**

**SEKS
İŞÇİLERİNİN
HAKLARI
EMEKÇİ
HAKLARIDIR!**

Seks işçilerinin hak taleplerini destekliyor ve Kırmızı Şemsiye Derneği'ne maddi katkıda bulunmak istiyorsanız, aşağıda bilgileri kullanarak bağışta bulunabilirsiniz:

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği
Garanti Bankası A. Ő. Kūçūkesat Őubesi (732)
Hesap No: 6298585
IBAN: TR53 0006 2000 7320 0006 2985 85

Bağışta bulunurken, açıklama kısmına lūtfen **"Bağış"** yazınız.

